

↓ AZ ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓSZABADSÁGRÓL SZÓLÓ T/16350. SZÁMÚ TÖRVÉNYJAVASLATRÓL ↓

Bevezető

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény, melyet T/16350. számú törvényjavaslatként terjesztettek be a Parlament elé, komoly előrelépést jelenthet az információszabadság alkotmányos jogának kiterjesztésében, és áttörést hozhat az állam átláthatósága, a közpénzek kezelésének ellenőrzése, és a korrupció visszaszorítása terén. Jelen törvényjavaslat – továbbiakban Javaslat – alapot ad a bizakodásra, azonban számos ponton határozottan módosításra szorul annak érdekében, hogy kitűzött céljainak megvalósítására valóban alkalmas legyen, és ne csak egy törvénybe foglalt szerény óhajként gazdagítsa jogrendszerünket. Álláspontunkban a Tisztelt Képviselők figyelmét a módosítást igénylő részletekre hívjuk fel.

törvény nem jelöl ki olyan személyeket, akik kifejezetten az információszabadság érdekében a törvények által meghatározott feladatokkal foglalkoznának, hasonlóan ahhoz, ahogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) a belső adatvédelmi felelős pozícióját létrehozta. Szintén visszalépés mind a Javaslat előkészítése során megismert korábbi tervezetek, mind az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15/A. § hatályos szövegéhez képest, hogy az egyes honlapokon közzétett adatok **hozzáférhetőségét öt év helyett csupán egy évig kell biztosítani**. Sajnos a Javaslat szövege, amíg az első változataitól eljutott az Országgyűlésig, sokat gyengült, és számos felesleges korlátozással is kiegészült.

kü adatokat az Alkotmány szerint **mindenki** szabadon megismerheti és terjesztheti, így elkerülendő akár csak az adatok iránt érdeklődő számítógépének, ill. annak földrajzi helyének vagy bármely más jellemzőjének a beazonosítása.

A közérdekű adatok elektronikus közzététele

6. §

A TASZ álláspontja szerint indokolatlan a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok által közzétett adatok körében a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszternek e törvénytől eltérő szabályozásra felhatalmazást adni. E törvény kizárólag a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok közzétételét szabályozza. Abban az esetben, ha valamely adat szolgálati titoknak vagy államtitoknak minősülne, akkor azt amúgy sem lehet közzé tenni. Amennyiben pedig nem minősül annak, úgy a társadalomnak alapvető érdeke, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok működésével kapcsolatos közérdekű adatokat más állami szervekhez hasonló terjedelemben megismerhesse. Továbbá figyelembe kell venni azt is, hogy **alapvető jogokat kizárólag törvényben lehet korlátozni, márpedig a közérdekű adatok megismeréséhez való jog ebbe a körbe tartozik, így e tárgy körnek rende-**

A Javaslatról általánosságban

A Javaslat legnagyobb hiányossága, hogy semmilyen garanciát nem ad arra, hogy a benne foglaltak valóban megvalósulhatnak. **A Javaslat nem tartalmaz sem ösztönzőket, sem szankciókat.** A közérdekű adatok közzétételéért felelős személyeket ugyan megnevezi a törvény, de nem biztosítja, hogy a közzétételre kötelezett adatfelelős szerv vezetőjén, illetve az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalán ezt valóban számon lehessen kérni. A

A Javaslatról részletesen

Általános rendelkezések

2. §

Helyesen állapítja meg a Javaslat, hogy a törvényben meghatározott adatokat „*internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen*” kell hozzáférhetővé tenni, de érdemes lenne a **személyazonosítás helyett az azonosítás** fogalmát általánosságban használni, mivel a közérde-

leti úton való szabályozása alkotmányellenes lenne.

A jogalkotás nyilvánossága

9. §

• Az Alkotmány 25. § (1) bekezdése szerint „törvényt a köztársasági elnök, a Kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet”. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) 38. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy „ha az országgyűlési bizottság vagy az országgyűlési képviselő törvényt kezdeményez és az Országgyűlés az indítványt elfogadja, a Kormányt vagy az illetékes országgyűlési bizottságot bízta meg a törvényjavaslat előkészítésével”. Látható, hogy a Jat. az Alkotmánnyal nincs teljesen összhangban, mivel a köztársasági elnöktől eredő törvénykezdeményezést nem szabályozza, azonban ezt a problémát a jelen javaslat sem próbálja kiküszöbölni, mivel **nem foglalkozik az államfőtől származó törvénytervezetek véleményezésével.**

• A javaslat szintén nem szabályozza az **önkormányzati rendeletalkotás** nyilvánosságát, és a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény 60. § (1) bekezdésében foglalt, **a Magyar Nemzeti Bank elnöke által kiadott rendeletekről is hallgat.** Ezekon a területeken tehát a jogalkotás nyilvánosságáról továbbra sem beszélhetünk.

• A javaslat 9. § (2) bekezdésében szereplő „egyötöd terjedelem” számítása félreértésekre adhat okot, mivel nem tudni, hogy a terjedelmen a betűk számát, a szavak számát, a pontok, bekezdések, paragrafusok számát vagy mást kell-e érteni.

• A 9. § (3) bekezdése véleményünk szerint teljesen idegen a nyitott jogalkotás elvétől. Mivel minden egyes jogszabály minden egyes állampolgárra, vagy az ország egész területére, stb. fog vonatkozni, pontosan ezért fontos, hogy mindenki megismerhesse, hogy milyen új szabályok fogják az életét meghatározni. **A jogszabályoknak egy jogállamban mindenki által elérhetőnek megismerhetőnek kell**

lenniük, ez alól nem lehet kivétel! Jelen javaslat 10. §-ban a „szabályozás sokoldalú megalapozása és ezzel összefüggésben az önkéntes jogkövetés elősegítése érdekében” kívánja biztosítani a véleményezési jogot a jogszabályok előkészítése során, ennek teljesen ellentmondanak a **9. § (3)-ban felsorolt kivételek.** Ezért feltétlenül javasoljuk a 9. § (3) bekezdés elhagyását.

• **A 9. § (4) bekezdése sajnos megint csak lerontja a 10. §-ban foglaltakat és súlyosan veszélyezteti a nyitott jogalkotást.** A „Magyar Köztársaság különösen fontos honvédelmi, nemzetbiztonsági, pénzügyi, külügyi, természetvédelmi vagy örökségvédelmi érdekeinek védelmét” az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény szabályozza. **A titoktörvény szabályai alapján a veszélyeztetett érdekekkel kapcsolatos tervezeteket megfelelően titkosítani lehet, továbbá az Avtv. 19/A. §-ban szabályozott a döntés megalapozását szolgáló adatokra vonatkozó szabályokkal a nyilvánosságot minden indokolt mértéken túl amúgy is el lehet zárni ezektől a dokumentumoktól.** A bekezdés második fordulata, mely szerint „ha a jogszabály különösen gyors elfogadásához kiemelkedő társadalmi érdek fűződik”, akkor szintén nem kell közzétenni a tervezeteket. **Ez a lehetőség sajnos teljesen kiüresíti a jogalkotás nyilvánosságára vonatkozó részt, és ellehetetleníti a Jat.-ban biztosított véleményezési jog gyakorlását.** Nem tisztázott, hogy mit jelentenek a „gyors”, a „kiemelkedő” és a „társadalmi érdek” kifejezések. **A (4) bekezdés tisztán a jogalkotó szubjektív megítélésre bízta a tervezetekben megjelenő közérdekű adatok közzétételét.**

14. §

• **Jelen § igencsak vitathatóan járul hozzá a jogismeret és a jogtudatosság fejlesztéséhez, mivel a jogszabálygyűjteményben kizárólag „a jogszabályok, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszközei számára, címére, valamint címének” szövegére lehet keresni, a jogszabályok és az állami**

irányítás egyéb jogi eszközeinek szövegében már nem lehetséges a keresés. Példának okáért, ha egy állampolgár panaszt vagy közérdekű bejelentést akar tenni, akkor csak a hatályon kívül helyezett 1977. évi I. törvényre talál bármi utalást – ha bármilyen szinten jelzi egyáltalán a rendszer a már nem hatályos jogszabályokat – azonban a hatályos normát nem fogja megtalálni, mivel az a 2004. évi XXIX. törvény „salátájában” van elrejtve a 141–143. §-ok között, és a törvény címében erre semmi nem utal. A Társaság a Szabadságjogokért értetlenül áll az előtt, hogy a javaslat miért nem teszi lehetővé azt, hogy a jogkereső állampolgárok valóban hatékonyan férhessenek hozzá a jogszabályokhoz. Egyedül arra tudunk gondolni, hogy a jelen §-ban megnevezett felelősöknek, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszternek és az Igazságügyminiszternek ez valamilyen okból nem érdeke, tekintettel arra, hogy a Miniszterelnöki Hivatal tulajdonában álló Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a jogszabályok hivatalos közzététele mellett a jogszabályok ingyenes hozzáférhetőségével szemben álló gazdasági érdekei vannak.

A bírósági határozatok nyilvánossága

17. §

• A javaslat ezen §-a arról tanúskodik, hogy a bírósági reform még korántsem ért véget, mivel az előterjesztő kizárólag a „Legfelsőbb Bíróság és az ítélőtáblák által az ügy érdemében hozott határozatokat” kívánja mindenki számára elérhetően közzétenni, míg az ügyek nagy többségét jelentő megyei és helyi bíróságok határozatai továbbra is akár a személyes iratbetekintés lehetőségével is élve, gyakorlatilag hozzáférhetetlenek maradnak. Jelen javaslat nem utal arra, hogy az alsóbb bíróságok határozatai akár csak a távoli jövőben is digitális formában bekerülnének a Bírósági Határozatok Gyűjteményébe, és a felsőbb bíróságok határozatai is csak 2007. VII. 1-jétől lesznek elérhetőek.

• **A § (4) bekezdése nem ad magyarázatot arra, hogy miért csak a jogegységi határozatokat és az elvi bírósági határozatokat teszik közzé,**

amikor a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 105. §-a akként rendelkezik, hogy „az e törvény hatálybalépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatók.”

18. §

• Mind a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 239. §-a, mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 5. §-a szerint a bíróság a tárgyalás során hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki. A nyilvános kihirdetésen bárki jelen lehet, az ítéletről beszámolhat, a nyilvánosságot tájékoztathatja. Mivel a nyilvánosság addig minősül nyilvánosságnak, amíg nem korlátozzák, így ebből a szempontból teljesen közömbös, hogy a nyilvánosság akár legutóbbi tagjáig milyen formában jut el az ítéletről szóló hiteles közlés. Tehát álláspontunk szerint lehetővé kell tenni, hogy az ítéletről bárki az általa megválasztott

formában értesülhessen, akár úgy, hogy jelen van, akár úgy, hogy közvetítik számára, akár a kihirdetett ítélet leírt változatát olvasva. Mivel minden ítélethirdetés nyilvános, így teljesen indokolatlan az egyes ügyek között aszerint különbséget tenni, hogy a tárgyalás egészéről vagy egy részéről kizárták-e a nyilvánosságot, hiszen az eljárás befejező része minden esetben azonos módon zajlik le. **Álláspontunk szerint minden ítéletet közzé kell tenni, anonimizált formában, ez az egyetlen módja a jogtudatosság fejlesztésének, a jogállamiság megerősítésének, és e szabály alól az sem jelenthet kivételt, hogy egyes ügyekben üzleti, bank-, pénztár-, állam- vagy egyéb titkokról van szó, hiszen ezeket az információkat amúgy is zártan kell kezelni.**

19. §

• A közzétett határozatok esetleges kijavításakor, illetve kiegészítésekor célszerű lenne a kijavítás, kiegészítés tényét, és a megváltozott szöveget a határozaton jelezni.

Általános közzétételi lista

(Melléklet)

• A tevékenységre, működésre vonatkozó adatok I. pontja alatt szükséges lenne azt pontosítani, hogy a közfeladatot ellátó szerv feladatát, hatáskörét és alaptevékenységét meghatározó jogszabályok, állami irányítás egyéb jogi eszközei közül csupán az **alapvető jogszabályok**, és az **alapvető állami irányítás egyéb jogi eszközeit** teszik közzé, **vagy** pedig a szervezetre vonatkozó az **alapvető jogszabályokat, és az állami irányítás egyéb jogi eszközei közül az összeset.** Álláspontunk szerint az adott szervezetre vonatkozó, hatályban lévő állami irányítás egyéb jogi eszközei közül csak maga a szerv, illetve felettes szerve tudja hiánytalanul összegyűjteni és meghatározni, hogy mi az ami hatályos. Igen fontos lenne, hogy ennek alapján minden egyes szerv esetében bármely állampolgár megismerhesse az adott szervezetre vonatkozó valamennyi szabályt és előírást.

A TASZ Álláspont című kiadványának eddig az alábbi számai jelentek meg:

1. Az egészségügyi adatok védelméről
2. A drogszabályok szigorításáról
3. Az egészségügyi törvény betegjogi rendelkezéseiről
4. A büntetőeljárás törvényjavaslatról
5. A drogszabályok szigorításáról
6. Az egészségügyi törvény módosításáról
7. A személyes adatok védelméről
8. A dajkaterhességről
9. Az Internet szabadságáról
10. Az abortusz-szabályok szigorításáról
11. Az egészségügyi közvetítői eljárásról
12. A nemzeti (drog)stratégiáról
13. A cselekvőképességgel, gondnoksággal összefüggő egyes törvénymódosításokról
14. Az egyházi törvény módosításáról
15. Az egészségügyi törvény módosításáról
16. A pszichiátriai otthonok új szabályairól
17. Az új büntetőeljárás törvény tervezett módosításáról
18. Az egészségügyi törvény tervezett módosításairól
19. A büntető jogszabályok módosításáról
20. A közoktatási törvény adatkezelést érintő módosításáról
21. A jogalkotásról szóló törvényjavaslatról
22. A rasszista beszéd új büntetőjogi szabályairól
23. A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályozásáról
24. Az adatvédelmi törvény módosításáról

Kiadta a

TASZ
T Á R S A S Á G A S Z A B A D S Á G J O G O K É R T

2005 JÚNIUSÁBAN

1084 BUDAPEST,
Víg utca 28. I. em. 3.
Tel./Fax: 209-0046; 279-0755
e-mail: tasz@tasz.hu
<http://www.tasz.hu>
Adószám: 18067109-1-43